

УДК 070:004.738.5

DOI <https://doi.org/10.32782/bsps-2025.2.24>

СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ІНФОПРОСТІР: ВИКОРИСТАННЯ ПОДКАСТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Наталія Масі

старший викладач кафедри інформаційної діяльності та медіакомунікацій

Національного університету «Одеська політехніка»

просп. Шевченка, 1, м. Одеса, Україна

orcid.org/0000-0002-4897-0247

e-mail: natalya7755@gmail.com

Анотація. У полі зору авторки пропонованої статті – технологія навчального подкасту, під час застосування якої актуалізується проблема пошуку оптимальних шляхів поєднання традиційних та інноваційних методів. Проведення дослідницьких робіт у цьому напрямі, у свою чергу, формує базову систему теоретичних знань, яка сприяє набуттю навичок фахового спілкування й активізує взаємодію учасників комунікаційного процесу. Відусюди з'являються дослідницькі напрацювання, котрі розкривають сутність інтерактивного навчання, яка полягає в активізації самостійності думок здобувачів і залученні їх до роботи з великими обсягами інформації; такий процес сприяє ефективному розкриттю індивідуального творчого потенціалу в колективі однодумців. Останніми роками серед науковців усе більше превалює думка, що навчальні подкасти здатні підвищити мотивацію й дійсно викликають у користувачів бажання навчатися, стимулюють зацікавленість у предметі вивчення, однозначно стають засобом отримання корисної та життєво необхідної інформації. До того ж авторкою актуалізовано питання такого мережевого явища, як наявність в абсолютно вільному доступі спеціалізованих освітніх платформ, які пропонують подкасти з різноманітними навчальними матеріалами в галузях інженерії, гуманітарних наук, медицини, бізнесу, інформатики тощо. Проаналізовано досвід як зарубіжного, так й українського освітнього простору, де розробляється та презентується своя територія навчального продукту, що має потужні перспективи подальшого розвитку. Окремо виділено ще один аспект поставленої проблеми – це подкасти, які стають особливо значущими для українського суспільства в часи війни: сучасні технології дійсно здатні переробити навчальний процес на більш інклюзивний і врахувати широкий спектр різних стилів навчання. Гнучкість і різноманітність технології подкасту не потребує спеціальних доказів, а це, у свою чергу, робить його цінним інструментом у процесі навчання.

Дослідження обґрунтовує доцільність і раціональність упровадження й використання подкастів різноманітної тематики під час навчання різних цільових аудиторій, оскільки ця технологія є популярною завдяки своїй зручності й можливості інтеграції в навчальний процес у режимі дистанційного та змішаного навчання.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, інформатизація освіти, інноваційні методи навчання, інтерактивне навчання, дистанційна форма освіти, навчальний подкаст, спеціалізовані освітні платформи.

MODERN EDUCATIONAL INFORMATION SPACE: USING PODCASTS IN TRAINING

Natalia Masi

Senior Lecturer at the Department of Information Activities and Media Communications

National University "Odesa Polytechnic"

Shevchenko Ave., 1, Odesa, Ukraine

orcid.org/0000-0002-4897-0247

e-mail: natalya7755@gmail.com

Abstract. The author of the proposed article focuses on the technology of educational podcasts, the application of which actualizes the problem of finding optimal ways to combine traditional and innovative

© Н. Масі, 2025

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

methods. Conducting research in this direction, in turn, forms a basic system of theoretical knowledge that contributes to the acquisition of professional communication skills and activates the interaction of participants in the communication process. Research findings are emerging from everywhere, revealing the essence of interactive learning, which consists in activating the independence of students' thoughts and involving them in working with large amounts of information; such a process contributes to the effective disclosure of individual creative potential in a team of like-minded people. In recent years, the opinion that educational podcasts are able to increase motivation and really arouse users' desire to learn, stimulate interest in the subject of study, and clearly become a means of obtaining useful and vital information. In addition, the author has updated the issue of such a network phenomenon as the presence of completely free access to specialized educational platforms that offer podcasts with various educational materials in the fields of engineering, humanities, medicine, business, computer science, etc. The experience of both foreign and Ukrainian educational spaces is analyzed, where their own territory of educational products is being developed and presented, which has strong prospects for further development. The article separately highlights another aspect of the problem posed – podcasts, which become especially significant for Ukrainian society in times of war: modern technologies are really capable of transforming the educational process into a more inclusive one and taking into account a wide range of different learning styles. The flexibility and diversity of podcast technology does not require special evidence, and this, in turn, makes it a valuable tool in the learning process.

The research in the article substantiates the feasibility and rationality of implementing and using podcasts on various topics when teaching different target audiences, as this technology is popular due to its convenience and the possibility of integration into the educational process in distance and blended learning modes.

Key words: *information and communication technologies, informatization of education, innovative teaching methods, interactive learning, distance learning, educational podcast, specialized educational platforms.*

Постановка проблеми. Сьогодення науково-освітньої галузі так само, як й інші сфери діяльності українського суспільства, має високі швидкісні показники інформатизації на всіх рівнях здобуття освіти. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій і безупинне впровадження їх у навчальний процес уже стали невід'ємною частиною освітнього життя. Тому для науковців і педагогічних працівників актуалізується проблема пошуку оптимальних шляхів поєднання традиційних та інноваційних методів, які, у свою чергу, формують базову систему теоретичних знань, сприяють набуванню навичок фахового спілкування й активізують взаємодію учасників комунікаційного процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Останні п'ять років (дія карантинних обмежень і воєнного стану) відзначаються тим, що українська науково-освітня спільнота, стикнувшись з абсолютно новими викликами, проводить дослідження в напрямі використання інформаційних технологій у режимі дистанційного навчання й активно впроваджує сучасні цифрові технології в навчальний процес.

Такі дослідники, як Т. Вахрушева [1]; співавтори О. Гевко, Н. Голярдик, Н. Макогончук [2]; Г. Тимошук [6] у дослідницьких напрацю-

ваннях розкривають сутність інтерактивного навчання, яка полягає в активізації самостійності думок здобувачів і залученні їх до роботи з великими обсягами інформації, що сприяє ефективному розкриттю індивідуального творчого потенціалу в колективі однодумців.

Особливу увагу привертають фахові дослідження, у яких актуалізується проблематика розвитку сучасних тенденцій вітчизняної сфери освітньої діяльності, які, безумовно, з великою швидкістю набирають обертів у процесі використання інтерактивних методів під час вивчення різноманітних дисциплін як інженерно-технічного, так і гуманітарного й економічного циклів: це група авторів – А. Гуржій, О. Глазунова, Т. Волошина [3]; співавтори – Т. Лещенко, М. Жовнір [4]; М. Сергієнко [5] та ін.

Загалом аналіз поданих вище наукових джерел дає нам змогу стверджувати, що сьогодні однією з найпоширеніших тенденцій у сфері освіти є технологія навчального подкасту. Різноманітні медіаплатформи (у тому числі офіційні сайти українських закладів вищої освіти) презентують нині численну «армію» тематичних подкастів, які у форматах «аудіо» й «відео» надають здобувачам різнорівневої освіти сучасні інноваційні можливості та створюють новітнє творче середовище для навчання.

Науковці-дослідники практично одностайно наголошують, що навчальні подкасти здатні підвищити мотивацію та дійсно викликають у користувачів бажання навчатися, стимулюють зацікавленість у предметі вивчення, однозначно стають засобом отримання корисної, навіть життєво необхідної інформації, незалежно від того до якої вікової групи належить користувач того чи іншого контенту.

Новітня технологія подкасту стала популярним форматом контенту в сучасному інформаційному просторі завдяки своїй зручності й доступності. Подкасти можна дивитися або слухати на різних пристроях, таких як смартфони, планшети, стаціонарні комп'ютери тощо. Подкасти доступні на багатьох платформах, найпопулярніші серед яких – Apple Podcasts, Spotify, Google Podcasts, Stitcher, TuneIn, iHeartRadio, Pocket Casts тощо. Користувачі можуть підписатися на подкасти, завантажувати на свої пристрої різноманітні епізоди для відстроченого офлайн-прослуховування й отримувати сповіщення про нові випуски.

Подкасти охоплюють широкий тематичний спектр: від політичних та економічних новин, проблем розвитку науки, техніки, культури, освіти, навіть особистого життя до, умовно кажучи, «безглузвих дитячих розваг».

Такий стан сьогоденного глобального інфопростору дає споживачам змогу знаходити саме той контент, який найбільше відповідає їхнім інтересам. Подкасти можна слухати в будь-який час і в будь-якому місці. Це особливо зручно для людей, які багато часу проводять у дорозі, займаються спортом або виконують повсякденні побутові завдання. Мобільність подкастів дає змогу ефективно використовувати час і поєднувати навчання чи розваги з іншими справами.

Щодня мільйони інтернет-користувачів наполегливо шукають у глобальній мережі саме той інформаційний продукт, який би міг задовольнити нагальні потреби в розв'язанні особистих проблем – від світоглядних до самоосвіти та саморозвитку, тобто саме той інформаційний продукт, який здатний «принести задоволення» в повсякденне життя.

Численні авторські подкасти пропонують інтернет-користувачам глибокий аналіз вузького тематичного напрямку: вони можуть включати інтерв'ю з експертами, детальні розслідування, розгорнуті обговорення.

Авторські подкасти дають змогу їх творцям усебічно висвітлювати найпопулярніші або суспільнозначущі різноматематичні змісти, принаймні тому що такий контент дуже складно, іноді навіть неможливо знайти в традиційних джерелах.

Безперечно, подкасти стали виконувати роль інформаційного продукту, який спеціально створюється для тої чи іншої цільової аудиторії.

Саме тому останнім часом технологія навчального подкасту дедалі все більше захоплює, підкоряє й продовжує безупинно завойовувати сучасний освітній інфопростір українських навчальних закладів. Прикладом є величезна серія україномовних подкастів, присвячених сучасним проблемам розвитку освіти й науки (<https://podcasts.nv.ua/themes/obrazovanie.html>).

Новітня технологія навчального (освітнього) подкасту стає все більш популярною завдяки своїй зручності й можливості інтеграції в навчальний процес, а саме:

- подкасти можуть виступати як додатковий матеріал до традиційного лекційного формату у вигляді більш детального тематичного аналізу, коли лектор синхронно записує поглиблене обговорення теми або усне опитування студентів, що дає їм змогу прослуховувати контент після лекційного заняття в зручний для них час, причому робити це стільки разів, скільки потрібно кожному студентові індивідуально;

- подкасти дають можливість викладачу запросити високопрофесійних кваліфікованих фахівців для умовного інтерв'ю, яке проводитимуть самі студенти; така форма проведення занять уносить різноманітність у навчальний процес, збагачує змістовність теоретичного матеріалу, відкриває студентам доступ до нових знань і практичного досвіду;

- подкасти можуть використовуватися для проведення тренінгів і семінарів з професійного розвитку для підвищення кваліфікації різних спеціалістів, оскільки дають змогу набувати нових навичок та актуальних знань у будь-який вільний час;

- подкасти можуть виконувати роль постійного джерела з оновлення знань про новини й сучасні тренди в певній галузі, що є особливо важливим для сфер, які швидко змінюються, таких як штучний інтелект, інформаційні технології, медицина тощо.

Українське освітнє середовище сьогодні ілюструє яскравий приклад упровадження й активного використання навчальних подкастів – це мовознавча галузь як для вдосконалення рідної мови, так і для вивчення іноземної.

Взірцем потужної популярності є мережева платформа «Coffee Break Languages», де презентується серія подкастів для вивчення різних мов. І це не тільки європейський мовний контент; на цьому ресурсі можна знайти подкасти з вивчення досить екзотичних східноазійських варіантів, але таких, що, без перебільшення, завжди викликали зацікавленість у світовому освітньому інфопросторі (<https://coffeebreaklanguages.com/category/podcast/>).

Прослуховуючи подкасти з носіями мови, користувачі – учні, студенти, працівники будь-якої сфери діяльності, просто зацікавлені люди – можуть ознайомитися з різними акцентами й діалектами, що, безумовно, допомагає покращити розуміння мови та значно підвищити рівень володіння нею.

Отже, маємо можливість визначити низку способів використання подкастів під час навчання або вивчення іноземної мови:

- прослуховування чергового випуску подкасту в онлайн-режимі, не завантажуючи файли на власний пристрій;
- прослуховування заздалегідь завантажених на власний пристрій файлів із серійними випусками подкасту в більш зручний для користувача час;
- створення власного подкасту з метою поширення серед користувачів різних соціальних мереж або подальше його розміщення на популярних медіа-платформах.

Необхідно додати, що робота з навчальними подкастами надає переваги як викладачам під час проведення занять, так і самим студентам. Вище вже зазначалося, що використання подкастів у навчальному процесі передусім стимулює творчі здібності тих, хто навчається, навіть здатне розкрити творчий потенціал кожного окремо. Іншими словами, під час створення подкасту викладач заздалегідь умовно може спланувати, тобто «розрахувати ролі», у яких виступатимуть його слухачі, а саме:

- роль споживача – це виконання тематичних завдань до подкасту, підготовлених викладачем;

– роль творця – це самостійне навчання й подальше створення власного продукту, який, за бажанням, може бути оприлюднений для інших користувачів у соціальних мережах або на певних медіаплатформах.

Також варто акцентувати увагу на такому мережевому явищі, як наявність в абсолютно вільному доступі спеціалізованих освітніх платформ, які пропонують подкасти з різноманітними навчальними матеріалами. Насамперед треба назвати найвідоміші з них:

– платформа «Coursera» – <https://www.coursera.org/> – технологічна компанія, яка працює в галузі освіти, основана професорами інформатики Ендрю Ін і Дафною Коллер зі Стенфордського університету у квітні 2012 року. Нині користувачі мають змогу навчатися на курсах з інженерії, гуманітарних наук, медицини, біології, суспільних наук, математики, бізнесу, інформатики тощо. Кількість студентів на цьому сайті перевищила 10 мільйонів осіб;

– платформа «Академія Хана» – <https://uk.khanacademy.org/> – це некомерційна освітня організація, створена у 2006 році педагогом Салманом Ханом для забезпечення «високоякісної освіти для будь-кого й будь-де». Усі навчальні матеріали надані англійською та перекладені більше ніж 40 мовами. Вебсторінка має 165 мільйонів зареєстрованих користувачів зі 190 країн світу;

– платформа «edX» – <https://www.edx.org/> – це онлайн-курси для слухачів зі всього світу на безоплатній основі; тут презентовано широкий діапазон дисциплін університетського рівня; також на цьому ресурсі оприлюднюються результати досліджень у галузі навчання. Платформа має понад 34 мільйони користувачів, що є слухачами понад 2800 курсів.

Загалом названі й подібні освітні платформи становлять глобальну територію використання технології подкасту в навчальному процесі. Безумовно, уже зрозуміло, що український освітній простір також розробляє та презентує свою територію навчального продукту й має потужні перспективи подальшого розвитку.

Але є ще один аспект, який не можна не відзначити. Саме зараз особливу увагу привертають такі подкасти, які стають особливо значущими в часи війни, наприклад:

- Ukraine Legal Network – цей подкаст фокусується на правових механізмах роботи

міжнародного реєстру збитків, завданих країною-агресором в Україні. Матеріал подкасту може бути корисним для тих, хто цікавиться юридичними аспектами документування збитків і доказової бази;

– Освіторія – подкаст про громадянську освіту, який може бути корисним для розуміння нормативних і юридичних аспектів, що допомагає поглибити знання про права й обов’язки громадян;

– Вчися вухами – це ціла серія подкастів від громадянської організації «Смарт освіта»; представлений на платформі матеріал включає курси з історії України, української та зарубіжної літератури, географії й інших дисциплін; такі подкасти можуть бути корисними для розширення загальних знань здобувачів усіх рівнів освіти.

Наостанок не можна не згадати тих користувачів, які мають ті чи інші вади фізичного здоров’я, зокрема осіб з вадами зору. Сучасні технології дійсно здатні переробити навчальний процес на більш інклюзивний і врахувати широкий спектр різних стилів навчання. Загалом твердження, що технологія навчального подкасту – це гнучкість і різноманітність, уже не потребує спеціальних доказів, а це, у свою чергу, робить подкаст цінним інструментом навчання будь-якої цільової аудиторії в усьому світі.

Проте сказати, що освіта опинилася в якомусь ідеальному середовищі панування подкастів, сьогодні неможливо. Зазвичай є певні недоліки, зокрема це стосується національної освіти, принаймні в українських вишах.

Варто відмітити, що у ВНЗ України технологія навчального подкасту поки що не

посіла свого заслуженого місця. Практика показує, що в освітньому процесі подкасти використовуються досить рідко. Дослідники пояснюють таке явище тим, що серед більшості педагогів існує міфологізована думка, що подкасти є лише стенограмою лекцій, а отже, рівень популярності й відвідування таких занять буде дуже низьким.

Таким чином, українська науково-педагогічна спільнота, безумовно, визначає подкаст перспективною технологією в інтерактивному навчанні, тобто класифікує його як важливий навчальний інструмент, котрий відповідає вимогам часу в контексті становлення й подальшого розвитку цифрового покоління, а також неосяжної, навіть нескінченної глобальної інформатизації. Технологія навчального подкасту дійсно має всі можливості забезпечити мобільність освітнього процесу, не обмежуючи його в часі та просторі.

Висновки і перспективи подальших розробок у даному напрямі. Підсумовуючи, можна стверджувати, що активне створення й використання різноманітних тематичних подкастів у навчальному інформаційному просторі здатне сприяти розвитку аналітичного мислення в здобувачів будь-якого рівня освіти й розкривати їхній творчий потенціал.

Перспективи досліджень у цьому напрямі полягають у більш ґрунтовному аналізі сутності й особливостей упровадження інноваційних технологій, принаймні таких як навчальний подкаст, а також у розробленні дієвих засад підготовки науково-педагогічних і педагогічних працівників до ефективного застосування цієї технології в інтерактивному навчанні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вахрушева Т. Ю. Теоретичні аспекти активних методів навчання. *Національний фармацевтичний університет*. 2008. № 3. С. 46–49.
2. Голярдик Н., Гевко О., Макогончук Н. Дистанційні платформи для навчання і саморозвитку здобувачів вищої освіти на заняттях з «Української мови за професійним спрямуванням» під час воєнного стану. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Педагогічні науки»*. 2022. Том 29(2). С. 138–151.
3. Гуржій А., Глазунова О., Волошина Т. Цифровий навчальний контент для системи відкритої освіти. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2020. Вип. 55. С. 22–30.
4. Лещенко Т. О., Жовнір М. М. Технологія подкастингу в руслі цифровізаційних тенденцій мовної освіти іноземних студентів-медиків. *Відкрите освітнє Е-середовище сучасного університету* : електронне наукове фахове видання. 2020. № 9. С. 41–53.
5. Сергієнко М. С. Створення подкастів як елементу змішаного навчання. *Методика та специфіка викладання іноземних мов у закладах вищої освіти* : тези доповідей Всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції. Харків : Національна академія Національної гвардії України, 2021. С. 350–353.

6. Тимошук Г. В. Використання технології podcast в освітньому процесі. *Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи* : збірник тез XXII Міжнародної науково-практичної конференції, 6–7 грудня 2022 року. Харків : ХДАФК, 2022. С. 463–465.

REFERENCES

1. Vakhrusheva, T. (2008). Teoretychni aspekty aktyvnykh metodiv navchannia [Theoretical aspects of active learning methods]. *Natsionalnyi farmatsevtichnyi universytet*, vol. 3, pp. 46–49 [in Ukrainian].
2. Holiardyk, N., Hevko, O., Makohonchuk, N. (2022). Dystantsiini platformy dlia navchannia i samorozvytku здобувачів вищої освіти на зaniattiakh з «Ukrainskoi movy za profesiinym spriamuvanniam» pid chas voiennoho stanu. [Distance learning platforms for higher education students' learning and self-development in «Ukrainian language for professional purposes» classes during martial law]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: pedahohichni nauky*, vol. 29(2), pp. 138–151 [in Ukrainian].
3. Hurzhii, A., Hlazunova, O., Voloshyna, T. (2020). Tsyfrovyi navchalnyi kontent dlia systemy vidkrytoi osvity [Digital educational content for the open education system]. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, vol. 55, pp. 22–30 [in Ukrainian].
4. Leshchenko, T. O., Zhovnir, M. M. (2020). Tekhnolohiia podkastynhu v rusli tsyfrovizatsiinykh tendentsii movnoi osvity inozemnykh studentiv-medykiv [Podcasting technology in line with digitalization trends in language education of foreign medical students]. *Elektronne naukovе fakhove vydannia «Vidkryte osvितnie E-seredovyshche suchasnoho universytetu»*, vol. 9, pp. 41–53 [in Ukrainian].
5. Serhiienko, M. S. (2021). Stvorennia podkastiv yak elementu zmishanoho navchannia [Creating podcasts as an element of blended learning]. *Tezy dopovidei Vseukrainskoi naukovo-metodychnoi Internet-konferentsii «Metodyka ta spetsyfika vykladannia inozemnykh mov u zakladakh vyshchoi osvity»* – Abstracts of reports of the All-Ukrainian scientific and methodological Internet conference «Methodology and specifics of teaching foreign languages in higher education institutions», Kharkiv: National Academy of the National Guard of Ukraine, pp. 350–353 [in Ukrainian].
6. Tymoshchuk, H. V. (2022). Vykorystannia tekhnolohii podcast v osvितnomu protsesi [Using podcast technology in the educational process]. *Fizychna kultura, sport i zdorovia: stan, problemy ta perspektyvy: zbirnyk tez XXII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* – Physical culture, sports and health: state, problems and prospects: collection of abstracts of the XXII International Scientific and Practical Conference, Kharkiv: KhDAFK, pp. 463–465 [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 10.06.2025

Дата прийняття статті: 23.06.2025

Опубліковано: 30.09.2025